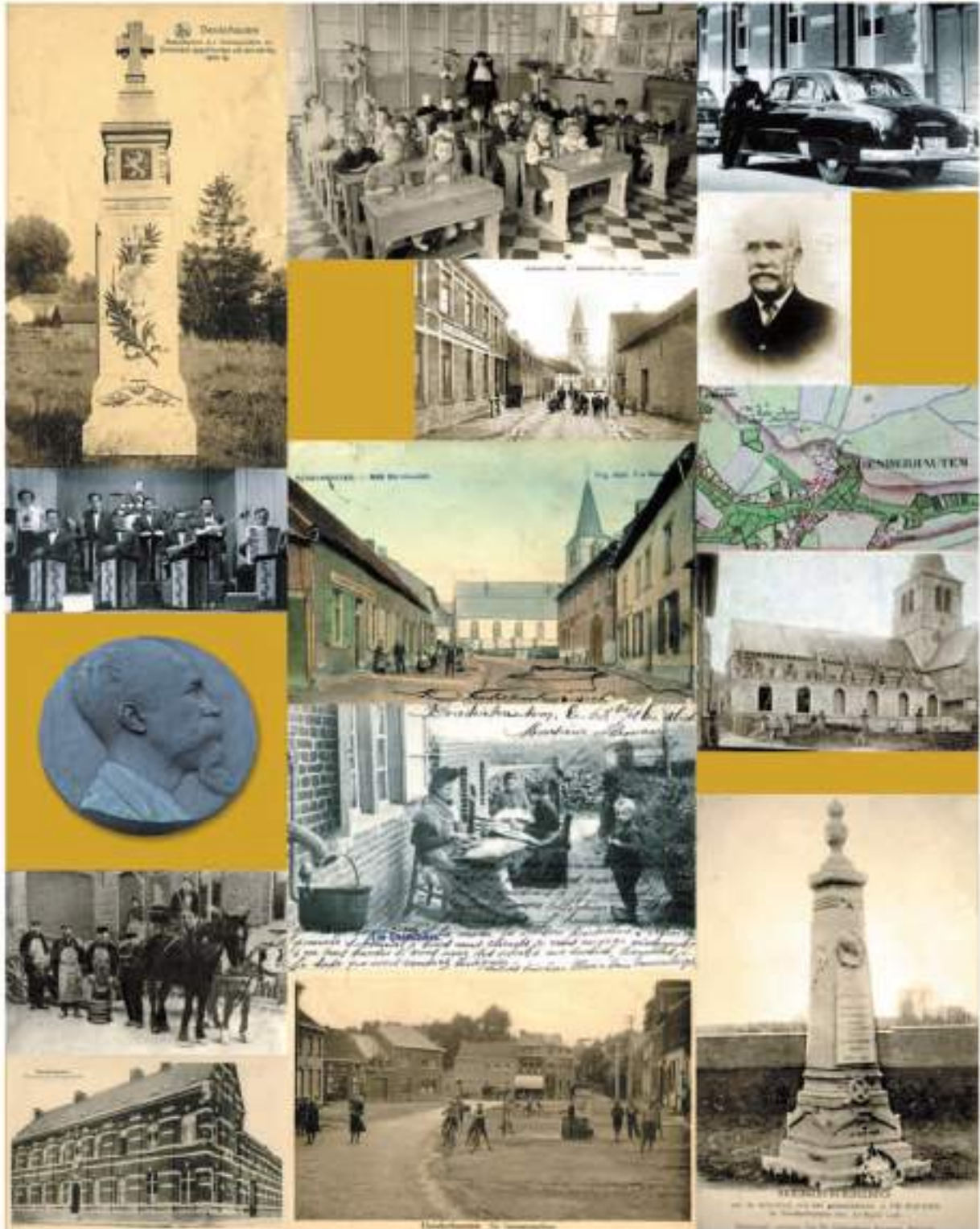

HEEMKUNDIGE KRING

Haaltert & deelgemeenten

Werkgebied: Denderhoutem, Haaltert, Heldergerm,
Kerksken, Terjoden

Mededelingen Heemkundige Kring
Haaltert - 3-maandelijks ledenblad
36e jaargang 2016 - nr. 1

Redactie:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Voorzitter - Secretariaat
Willy De Loose
053/83.08.81

Medewerkers:

Denderhoutem:

Luc Pots
Hans Sonck
Raf Hendrickx

Haaltert:

Wim Allaer
Jan Paul De Graeve
Marc De Moyer
Rik De Schepper
John Scheerlinck
Christophe Provost
Staf Versavel

Heldergerm:

Roger De Troyer
William Minnaert
Tony De Rijck - taalcorrector

Kerksken:

Joris De Kegel - ledenadministratie

Documentatiecentrum:

Warandegebouw
Sint-Goriksplein 17 - 9450 Haaltert.
Elke donderdag van en eerste zondag
van de maand van 10 tot 12 u. ,
uitgezonderd juli en augustus.

Ruiladres:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Lidmaatschap: € 12
Steunend lid: € 18
Erelid: € 25
Rek.nr. BE40 4395 0830 6163
Heemkundige Kring Haaltert
Email: info@hkhaaltert.be
Website: www.hkhaaltert.be

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn/haar teksten.
Teksten mogen overgenomen worden mits bronvermelding.
HK Haaltert is lid van 'Heemkunde Oost-Vlaanderen'.

Met de steun van de provincie Oost-Vlaanderen

Redactioneel

Met genoeg bezorgen wij u het eerste nummer van de 36e jaargang van ons tijdschrift.

Graag bedanken wij de talrijke leden die hun lidmaatschap spontaan hernieuwden. De anderen kunnen dit eerstdaags regelen met het bijgevoegde overschrijvingsbulletin en zo ontvangen jullie weer 112 bladzijden interessante wetenswaardigheden over ons dorp. Het dorp waar we geboren werden, waar we ravotten in korte broek en waar we misschien ons hart verloren, zoals Wim Sonneveld zong in 'Het dorp':

*'Thuis heb ik nog een aanzichtkaart,
waarop een kerk, een kar met paard,
een slagerij: J. Van der Ven,
een kroeg, een juffrouw op de fiets,
dat zegt je hoogstwaarschijnlijk niets,
maar het is het dorp waar ik geboren ben.'*

De Heemkundige Kring tracht de herinnering 'aan de tijd van toen' levendig te houden, dank zij de gewaardeerde inzet van vele medewerkers, de steun van de Provincie en het Verbond van Heemkringen in Oost-Vlaanderen, van het gemeentebestuur en de Cultuurraad en vooral dank zij de appreciatie en sympathie van de bijna 400 aangeslotenen. Een duwtje van de vele steunende (ere) leden is bijzonder welkom!

Wil je meer bijzonderheden over onze werking, kom eens langs in het Documentatiecentrum, elke 1e zondag van de maand en elke donderdag, telkens van 10 tot 12u. Je zal verstomd staan over welke gegevensbronnen wij beschikken om je familiegeschiedenis te schrijven of om de kennis van onze geboortestreek op te frissen en/of uit te breiden.

Ook even aandacht voor onze volgende activiteiten die wij samen met onze vrienden van het Davidsfonds organiseren: de 25ste Dialectquiz op vrijdag 10 juni. Jullie horen er nog van, deze jubileumuitgave wordt super! Op donderdag 12 mei geeft Dirk Musschoot een causerie over zijn laatste boek 'Belgen maken bommen'.

Ook twee nieuwe uitgaven willen wij warm aanbevelen:

'Belgen maken bommen', Dirk Musschoot en

'Duitse oorlogsgruwel in Aalst, september 1914, Walter De Swaef en Peter D'Haeseleer.

't Kapittel, ooit van gehoord?

Op gemeentelijk vlak werd onlangs een beheersorgaan in het leven geroepen dat als opdracht heeft de inrichtende overheid bij te staan bij het beheer van het gemeenschapscentrum. De adviesraad kreeg als naam: 't Kapittel. In het bovenste gedeelte van de Bosstraat in Ede sprak men enkele decennia geleden nog van een rij woningen 'op 't Kapittel' en enkele stappen verder aan de (verdwenen) topmolen heet de straat die naar Mere loopt *'Kapittelstraat'*. Vanwaar komt deze benaming?

Om dit te ontcijferen moeten wij een duikje nemen in onze vroege geschiedenis (1).

Over het ontstaan van Haaltert kunnen wij met zekerheid teruggaan tot 1046, aan de hand van een oorkonde van Engelbertus d'Oisy, Heer van Halletrut (2). Daaruit blijkt dat er toen reeds een klooster was en waarschijnlijk ook een parochiekerk. Stond het klooster in Brantegem? Vóór 1600 was er alleszins een bedehuis, toegewijd aan O.L.Vrouw, waar wekelijks een mis opgedragen werd. Als wij de toponymische kaart bekijken bemerken wij enkele toponiemen die wijzen op een kerkelijke toestand aldaar, zoals: *'Papenveld, Kruisveld en Kloosterken'*.

In die bewuste oorkonde wordt ook melding gemaakt van de oprichting van een kapittel, wat betekent: *'een college van geestelijken, bedeed met een juridische persoonlijkheid, dat als voornaamste taak heeft aan God, in een kathedrale of collegiale kerk, een plechtige eredienst te betuigen'*.

Het kapittel bestond uit 12 kanunniken met aan het hoofd een proost of deken. De deken legde de eed af in de handen van de oudste kanunnik. Hij betaalde een bijdrage van 20 pond parisis (3) en was ook verplicht het nodige geld te bezorgen voor een *'halve zak goede tarwe'*, om bij te dragen tot de dagelijkse broodbedeling.

Jaarlijks was er een algemene samenkomst waar ook andere kapittelheren naar Haaltert (toen nog Haletrut) kwamen.

Onder de kapittelheren waren er meesters in de theologie en kerkelijk recht of *'magisters'*.

De kanunniken ontvingen *'prebende'* of jaargeld, inkomsten van de tienden (een soort belasting) van Haaltert en Kerksken en ook giften.

In 1232 ontvingen zij een milde gift van Ferrand, Graaf van Vlaanderen. Als reden voor de schenking werd de zielzaligheid van de schenker en zijn familieleden vermeld. Hij gaf aan de kanunniken drie *'sesters'* graan, jaarlijks te ontvangen op zijn gronden in de *'Wilbroec'* (4).

In 1258 schonk de Graaf van Vlaanderen verscheidene landerijen. Zo verwierven zij eigendommen in het centrum (Papenveld, Hameringsveld, Vierbundermeers, Herenthout), in Ede (Priesterveld en Kouterhaag), in 's Gravenkerselaar en Keiberg (Waterloo, Papenveld, Dekenij) en langs de Hoogstraat (de Kleine Droeskouter).

Het kapittel stond ook in de gunst van de hertog van Bourgondië, want in 1471 nam Karel de Stoute het onder zijn bescherming. De baljuw van Vlaanderen en de baljuws van Aalst en Ninove moesten instaan voor de veiligheid van het kapittel en zijn onderhorigen.

Aankoop en renten waren eveneens een belangrijke bron van inkomen. Een renteboek vermeldt dat er 178 eigendommen belast werden.

Volgens de *'Loper van Haaltert en Kerksken'* uit 1732 bedroegen de kapittelgoederen 350 dagwand te Haaltert en 30 dagwand te Kerksken (5).

Ook via de *'jaargetijden'* kwam een niet onaardig bedrag terecht bij de econoom van het kapittel.

Ongetwijfeld was de aanwezigheid van deze instelling een belangrijke factor voor de ontwikkeling van onze parochie. Haaltert werd in één adem genoemd met het Sint Goedelekapittel van Brussel, het Sint

Romboutkapittel in Mechelen, het O.L.Vrouwkapittel in Dendermonde, het Sint Gomarkapittel te Lier e.a.

De pastoor en de kanunniken gebruikten met fierheid de kapittelzegel waarin een pelikaan was afgebeeld met randschrift: *'S. Capituli Haltrensis'*. Onze parochiekerk mocht zich dan ook de naam toe-eigenen van *'Ecclesie Collegialis S. Gaugerici Haltrensis'*.

Het godsdienstig leven bloeide in de parochie want een oorkonde vermeldde dat er behalve het kapittel, twee kapelannen en vier onderpastoors zorgden voor de zielzaligheid van de parochianen, waaronder één belast met het onderwijs. Twee kosters hielpen bij de kerkelijke activiteiten.

Van Haaltert naar Aalst

In 1494 werd het kapittel uiteraard tegen de zin van de Haaltertse geloofsgemeenschap verplaatst naar de Sint Martinuskerk van Aalst. Als officiële reden werd *'de onveiligheid op het platte land'* aangegeven. Aalst was inderdaad *'veiliger'* maar algemeen werd aangenomen dat het lobbywerk van enkele kapittelheren, afkomstig uit Aalst, de doorslag gaf.

De plechtige overdracht vond plaats op zondag 20 december 1494 in aanwezigheid van de bisschop van Kamerijk, de baljuw van de stad Aalst, Kristofoor de Baronne, heer van het huis van aartshertog Philip de Schone en de magistraat en schepenen van de stad. De kanunniken, in groot ornaat, werden processiegevijs afgehaald met *'kruis en vanen'* aan de Zoutstraatpoort. Daar werd door de bisschop de beslissing van de overplaatsing voorgelezen. In de Sint Martinuskerk werd een H.Mis opgedragen in aanwezigheid van verscheidene prominenten en van hertogin Margareta, dochter van Karel de Stoute.

Als de Aalstenaars dachten dat dit in Haaltert geen ongenoegen zou opwekken, hadden zij zonder de waard gerekend! *'Halettrut'* was gekrenkt en zou alle middelen aanwenden ten einde de situatie om te keren.

Een verzoekschrift van de Haaltenaren belandde bij de Paus, die opdracht gaf aan de deken van het kapittel van Leuven een onderzoek in te stellen. Deze kreeg tegenwind van Philips de Schone, die de hertog verbood op het verzoekschrift van de Haaltenaren in te gaan. De deken van Leuven zette echter het onderzoek verder en na verloop van tijd voorzag dit een meer en meer gunstige oplossing voor de terugkeer van het kapittel. Maar alles werd in 1509 afgeblokt door Maximiliaan van Oostenrijk, die een brief stuurde naar de Haaltertse bevolking met de waarschuwing dat zij die de overbrenging wilden doen, zich blootstelden aan zware straffen.

Bij de brief is ook een lijst gevoegd van *'geviseerde Haaltenaren'* die een boete van *'500 lions d'or'* riskeren, o.a. Joos De Scrivere, Raas De Wert, Egidius de Sadeleere, Jan De Smet, Cornelis De Hont, Joos De Hase, Peter Van Hove, Jan van den Berghe, Cornelis van den Welle, Cornelius Warrant, Pieter De Scrivere, Adriaan de Sadeleere.

Dergelijke bedreigingen volstonden waarschijnlijk om het verzet te staken en de beslissing werd met tegenzin aanvaard.

In een overeenkomst tussen het Aalsters kapittel en de bisschop van Kamerijk werd bepaald dat Haaltert alle rechtsmacht, voorrechten en vrijheden behield zoals voorheen.

De overplaatsing van het kapittel was blijkbaar niet de ideale oplossing. De samenwerking met de pastoor bleek niet zo evident. Er ontspon zich een machtsstrijd tussen beiden, tot ongenoegen van de geloofsgemeenschap.

In 1664 richtten de Aalsterse kapittelheren een verzoek aan de koning met de wens terug te keren naar Haaltert, doch zonder resultaat.

Pastoor De Brouwer besluit zijn studie als volgt: *'Het Sint Gorikskapittel van Haaltert dat gedurende 450 jaar de luister van het dorp uitmaakte, om hierna, onder een andere benaming nog 300 jaar te leven en te vechten voor zijn grootheid in de stad Aalst...Het dorp dat door zijn kapittel mee oprad in de rij der kapittels, verloor de glans en kwam te staan naast de vele kleine landelijke dorpen in het Land van Aalst.'*

Voortaan kon het nog slechts wijzen op een groots verleden, dat voortleefde in zijn vroegere collegiale kerk...en in de financiële lasten die de bevolking verder voor het kapittel moest dragen...Aalst nam een eervol bezit, dat Haaltert ontstolen werd, over...tot wanneer het op haar beurt hiervan zal worden beroofd door de vloed der Franse Revolutie.'

WdL

- 1- Gegevens uit 'Toponymie van Haaltert', 'Bijdrage tot de Parochiale Geschiedenis van Haaltert' en 'Het Kollegiaal Kapittel te Haaltert, 1046-1495' van J. De Brouwer, Heemkundige Vereniging 'Land van Aalst' 1952, 1955, 1956.
- 2- Oisy: département du Nord, Fr.
- 3- Pond Parissis: (Parijse pond) gebruikt naast Vlaamse ponden.
- 4- Sester is een oude inhoudsmaat voor olie, wijn en graan. Volgens bepaalde bronnen ca.40 liter.
- 5- Eén Aalsterse dagwand is ca. 3030 m2

Documentatiecentrum

Wij danken:

Clarisse Raes, Ede Haaltert: liedjesteksten, pamflet

Geert Boelaert, Haaltert: bidprentjes

Jozef en Hilda Steppe, Haaltert: voor hun gewaardeerde hulp in het documentatiecentrum

William Minnaert, Heldergerm: verscheidene verhandelingen over dialectstudies

Marie Louise Bael, Aalst: familieopnamen en foto's WO I en WO II

Jan-Paul De Graeve, Denderleeuw: verzameling geboortekaartjes

Onze oprechte gelukwensen voor de honderdjarige Emma Rosalia De Ryck, ° Haaltert 02 januari 1916. Zij is nr. 23 (sinds 1787) in onze lijst! Emma woont nog steeds zelfstandig in haar woonst in den 'achtersten Boekent'. Zij heeft 4 kinderen, 5 kleinkinderen en 4 achterkleinkinderen.

Gesneuvelde soldaten in 1916

Verdriet (1)

*Breekbaar leven tuimelt
laveloos en gehavend
doorheen vijandig gebied
een laatste veldslag
rest nog
als stoffige schaduwen
het gemoed verzwaren*

*Proeft herinnering bitter-zoet
tijd haast zich naar
het einde, vergrendelt
de kamers van het hart
door gevoel gemerkt
langzaam oplossend in
het ruis van beproefde dagen
Zo hoort verdriet te zijn...*

In 1916 waren er in onze deelgemeenten (gelukkiglijk) maar twee gesneuvelden, François Hunninck en Franciscus Van Herreweghe, beiden van Haaltert.

François Hunninck was de 9e telg uit het gezin van twaalf. Hij werd geboren op 25 juni 1890 te Haaltert. De ouders, Karel Lodewijk en Maria Muylaert woonden in 's Gravenkerseleer. Hij was van de lichte 1911, 2e Jagers. Op 19 februari werd hij aangeworven als vrijwilliger bij de 4e Compagnie Granaatslingers in de loopgraven. Hij werd zwaar gewond in de slag aan de IJzer, getroffen door granaatscherven en overleed in Kaaskerke op 05 mei 1916. Hij rust op het militair kerkhof in Kaaskerke.

Postuum ontving hij de eretekens Ridder in de orde van Leopold II, Medaille van de overwinning, het Oorlogskruis en het Herinneringsteken van de Oorlog 1914-18.

Franciscus Xaverius Van Herreweghe, zoon van Pieter Jan Baptist en Stephanie Van Wesemael, geboren te Erpe op 14 maart 1888. Hij huwde te Haaltert met Justina De Coker en vestigde zich in Ede-Haaltert. Hij diende bij het 12e Linieregiment en vocht 2 jaar aan het IJzerfront. Hij stierf door verdrinkingsdood in Oeren-Alveringen, waar hij ook begraven werd (2).

RdT

- 1- Door de Cultuurdienst van Herzele, bekroond gedicht van Steven Van der Heyden (nov. 2014)
- 2- De Troyer R., 'Haaltert, Gesneuvelde soldaten WO I en WO II', HK Haaltert, 2005

Civiele bescherming te Heldergem

De Civiele Bescherming of Burgerbescherming werd opgericht volgens de wet van 8 mei 1848, om in het geval van oorlog en grote rampen de burgerbevolking te beschermen en te helpen. Omdat deze dienst slechts in uitzonderlijke omstandigheden in actie komt bestaat hij vooral uit vrijwilligers.

Reeds in 1864 was er sprake van de CB in onze gemeente. In de notulen van de gemeenteraad van 5 juni 1864 legden Donaat De Swaef (kapitein), Serafien Schouppe (luitenant), Albien Van den Driessche en Domien Cobbaut (onderluitenanten) de eed af in de handen van burgemeester Pieter Frans De Swaef die laat notuleren: *'alvorens hebben wij hun herinnerd dat het dekreet van eeuwige uitsluiting der familie van Oranje Nassau, van alle magtiging in Belgenland van de Grondwet deel maakt'*.

In oktober 1889 was er na de verkiezing zoals gebruikelijk een nieuwe aanstelling.

Donaat De Swaef (kapitein), Emile Baeten (luitenant), Cyrille De Swaef en Jan De Vuyst (onderluitenanten) legden de eed af bij burgemeester C. Sonck als leden van de 6e compagnie van het 7e bataljon.

In het midden van vorige eeuw waren een niet onbelangrijk aantal leden aangesloten. Ze kregen een opleiding van 2 jaar. De lessen werden gegeven door een deskundige en de vereniging betaalde 30Bfr per *'opleidingszitting'*.

Bijgevoegde foto toont een groep in 1958 na de tweejaarlijkse opleiding.

Vooraan: Hector Blondeel, Robert Capelleman, Florent Van de Velde, Omer Van Geyt, Henry De Pelsemaeker, Louis De Pelsemaeker, Philemon De Bruyn, Georges Roekhout.

Achteraan: Albert De Neve, Marcel De Cock, Robert Haegeman, Charles Tas, Schepen Florent Lievens, R. Dauw (Provinciale chef), Albert Ruysinck, Alfons De Groot, Romain Moreels, Jozef De Rijck, Florent Jacobs, Burgemeester Aimé Van Cauter, onb., onb., Albert Menschaert, Jozef De Feyter, Gerard Muylaert, Ernest De Cock, Lucien De Beer (Herzele).

RdT

Herinneringen van Atomse Kajotters en Kajotsters

In het 4de nummer van 2008 schreef onze medewerker Hans Sonck reeds een bijdrage over de Kajotters en hun afdeling die in 1926 in Denderhoutem werd gesticht. In 1924 had Jozef Leo Cardijn (1882-1967) - toen nog onderpastoor in Laken - een Vlaamse landsbond opgericht onder de naam Kristene Arbeidersjeugd, de KAJ.

Na een onderhoud met Paus Pius XI in 1925 werd zijn beweging als katholieke actie voor de arbeidersjeugd officieel erkend en werd hij er de eerste proost van.

Datzelfde jaar stichtte hij in zijn eerste parochie te Laken, de Vrouwelijke Katholieke Arbeiders Jeugd: de VKAJ, waarover deze bijdrage.

Door de pauselijke encycliek "*Rerum Novarum*" uit 1891, door zijn bewondering voor het gedachtegoed van priester Daens en door zijn contacten met arbeidersbewegingen in binnen- en buitenland geraakte Cardijn bewogen om ook iets voor de Belgische (jonge) arbeiders te doen.

Hij stak zijn nek uit om die katholieke actie, die van 'hogehand' eigenlijk geen standskarakter mocht hebben, toch toe te

buigen naar een specifieke doelgroep. Hij richtte zich op de veronachtzaamde arbeidersjeugd, vaak zonder vorming of ontspanning, overgeleverd aan de harde fabriekswereld. Het was de start van de 'Kajotterbeweging' en met diplomatieke flair en fel doorzettingsvermogen wist hij de hogere clerus voor zijn zaak te winnen. Onder het motto "Elke arbeidersdochter is zoveel waard als een miljonairsdochter", groeide zijn beweging spectaculair. Jonge arbeid(st)ers leerden er op te komen voor zichzelf en zich weerbaar, zelfs strijdbaar op te stellen in hun werkkring.

Hij gaf de katholieke arbeidersmeisjes én jongens een ontspannings- en vormingsterrein dat ze nooit eerder hadden.

Cardijn onderbouwde zijn beweging met methodische richtlijnen waarvan "zien, oordelen, handelen" de beklijvende kernspreuk was. Daarmee sloeg hij de brug van geestelijke reflectie op de vaak mensonterende werkomstandigheden van arbeid(st)ers, naar actie voor betere (morele) omstandigheden op de werkplek en een betere sociale situatie. Hij slaagde er ook in om talentvolle jonge arbeid(st)ers een unieke leerschool te bieden via hun leid(st)erschap in de beweging.

Hij lag aan de basis van de kerstbrief die de Belgische bisschoppen in 1936 aan de gelovigen richtten, waarbij het rexisme en het VNV werden veroordeeld, en waardoor een samenwerking tussen het VNV en de KVV werd opgeblazen. In 1940 telden de vier takken van de christelijke arbeidersjeugd (KAJ, VKAJ, JOC en JOCF) al 148 propagandisten en 34 bedienden, goed voor 66.000 aangesloten jongeren.

De Atomse afdeling van de KAJ werd gesticht in 1926 en enkele jaren later kreeg alles vaste vorm. Jozef De Schepper werd voorzitter, Albert De Bodt, Gerard Van Rossen, Gustaaf en Emiel De Leu en de broers Van der Meeren vormden het bestuur en onderpastoor Verpoort werd hun proost. De KAJ besteedde veel aandacht aan het probleem van de schoolverlaters die onvoorbereid de werkvloer werden opgestuurd.

Het duurde tot 1936 voor er ook een VKAJ-afdeling voor jonge arbeidsters werd opgericht. Aan de basis lagen Bertha Van Rossen, Anna Van Rossen, Albine De Schepper, Rachel Ledegen en waarschijnlijk nog vele anderen.

Op 11 juli 1937 werd de afdelingsvlag gewijd en was er een optocht langs Terlinden die werd afgesloten met een feestvergadering op het kerkplein aan het beeld van het H. Hart.

K.A.J. DENDERHOUTEN K.A.J.

De Blanke Vlag want open...
te Denderhouten
OP ZONDAG 11 JULI 1937

Vlaggefeest der K.A.J.

PROGRAMMA:

- 1. 10. - Lof en wijding der vlag.
- 2. 11. - Optocht langs Tuinlaan.
- 3. 12. - Feestvergadering op 'tote van het beeld van 't H. Hart.
- 4. 13. - Jul. Dinsdagfeest. Algemeen Voorzitter der K.A.J. spreekt er het woord.

Voor afsluiting een uitdrukkende stemming, gevolgd van 10 lied.

De Nieuwe Jeugd ter zage!

ROUW & Cie
APPELTERRE

Voorlopers van de Kajotsters in Denderhoutem waren de "Kruistochters" (foto hieronder). De "Eucharistische Kruistocht" (E.K.) werd in Vlaanderen gesticht in 1920 door de norbertijnen van Averboede naar het voorbeeld van soortgelijke bewegingen in Frankrijk en Engeland, met de bedoeling de communiedecreten van Paus Pius X meer ingang te doen vinden. Vanaf eind 1920 telde de beweging meer dan vijftigduizend kruisvaarders, onderverdeeld in 270 bataljons. Een belangrijk moment in de groei van de beweging was het contact met de zalige Edward Poppe die in 1922 voor een diepgaande bezieling zorgde. De leden beloofden minstens eenmaal in de week ter communie te gaan en verbonden zich ertoe te bidden en uit zelfverloochening een offer te brengen voor een bijzondere intentie, die tijdens de catechese of in de vergadering werd aanbevolen. Als hulpmiddel hierbij was er het weekbriefje. Hun vurig optreden voor het geloof noemden ze "kruistocht". Ze spelden fier hun opvallend kenteken op met een wit kruis en een kelk (duidelijk zichtbaar op de kraag op de foto onderaan).

Van onder naar boven en van links naar rechts:
 Adrienne Raes, Jeanne Baudaert,
 Adeline De Leu, Magriet Geeroms,
 Elvire Guns, Elza Adriaens, Paula Meganck,
 Ida Buyl.
 2de rij : Adrienne Buyl, Marie-Jeanne Evens,
 Camilla Adriaens, Ivonne De Dier,
 Lena De Kock, Ivonne De Schepper,
 Antoinette Walraevens, Lena Houtman en
 bovanaan: Rachel Coppens, Irma Adriaens,
 Suzanne Muylaert, Rachel De Doncker,
 Zuster Joachim, Ghislaine Walraevens (vermoord),
 Maria De Leu, Heini De Putter,
 Simonne De Meyer en onderpastoor
 Hilaire Baeten.

De foto werd genomen kort vóór de Tweede Wereldoorlog op de "koer" van het vroegere klooster. Centraal Zr. Joachim (Angelina De Clerck) - schoolhoofd in de Borrekentschool (1925-1947)- die we ook terugvinden op de foto eronder, genomen op de speelplaats in den Borrekent.

Lena Van Rossen (wed. Albert Debodt) - één van de oudste nog levende Kajotster uit Atom - vertelt hierover: de VKAJ werd hier gesticht in het jaar 1936. Aan de basis lagen Bertha Van Rossen, Anna Van Rossen, Albine De Schepper, Rachel Ledegen maar waarschijnlijk waren er nog anderen. Bertha Van Rossen was de eerste leidster. Zij werkte toen in het schoenfabriek De Proost in Neigem en reed onder de middag per fiets naar Ninove om er vergaderingen te volgen.

De VKAJ was onderverdeeld in 2 groepen: 1-de Jong-Kajotsters vanaf 14 jaar, (toen schoolverlaters), tot hun 18, 2- de Kajotsters gewoonlijk tot aan hun huwelijk. Later kwam daar de VBA bij : Voorbereidende afdeling. Dat zal van na de Plechtige Communie geweest zijn (12 jaar). VKAJ Denderhoutem behoorde van in het begin bij het gewest

Geraardsbergen. De gewestvergaderingen gingen door in het klooster van Hunnegem, maar ook in een zaal dicht bij het station van Geraardsbergen.

In Denderhoutem werden de samenkomsten om de 14 dagen gehouden in het (verdwenen) lokaal in de Nieuwstraat. (waar een kleuterschool voor in de plaats kwam die thans fungeert als KSA-lokaal)

Lena heeft weet van volgende proosten: onderpastoor E.H. Baeten - eng van opvatting want de meisjes kregen van hem formeel verbod om kleren met korte mouwen te dragen kwestie van de Atomse jongens niet op onkuise gedachten te brengen.

Voorts onderpastoor E.H. Van Henden en E.H. Louis Uyttersprot die konden rekenen op de sympathie van gans Denderhoutem en uiteraard pastoor E.H. Peereboom die de VKAJ goedgezind was en regelmatig financieel ondersteunde.

Proost Louis Uyttersprot met leidsters Paula Van Herreweghen, Lena Van Rossen, Irma Adriaens, Alida De Buysscher, Margriet Van den Steen, Julienne De Dier en Maria De Kock.

Studieweken (vorming voor de leiding) werden trouw opgevolgd, soms in het O.L.Vrouw ten Doorn instituut in Eeklo, maar ook in het klooster in Gijzegem.

Die werkten ongelooflijk inspirerend, met goede sprekers waar de aanwezigen veel bijleerden. Als slot was er altijd de boodschap van Mgr Cardijn : "De ruwe stof komt in de fabriek binnen en komt er als verfijnd materiaal buiten !"

In Denderhoutem werden, behalve de tweewekelijkse vergaderingen ook een massa andere activiteiten georganiseerd: een jaarlijkse toneelopvoering in de zaal boven het café van het Gildenhuis, een Kerst- en Paasfeest, het uitbeelden van het kerstgebeuren, deelname aan de kermissen, de jaarmarkt en andere plaatselijke feesten.

Tijdens één van de talrijke uitstapjes in de Atomse natuur verz. Lena Dekock

Voorts trok men er op uit met geleende fietsen naar Geraardsbergen, naar de kapellen van de omliggende dorpen en deed men wandelingen met de proost naar het Veldkapelleken, de Diepe Straten en het kapelleken Boesdael

Er werden ook activiteiten georganiseerd met andere VKAJ-afdelingen zoals met de parochie van de Lebeke en onder impuls van Pastoor Schorens voor de inzameling van fondsen voor de "Houten Kerk"

Behalve Lena is er nog eentje van de vroegste leden in leven : Martha Merckx (93 jaar) en ook - in Canada - Adeline Deleu , de echtgenote van Phil Van der Meeren, de vroegere Belgische consul.

Lena herinnert zich nog leden van het eerste uur, die allen overleden zijn :

Elza Ruban, ... De Buysschere, Bertha en Elodie Wijnant, Suzanne De Bodt, Julia Lippens, Maria Van der Schueren, Yvonne Lobijn, Suzanne Allaer, de gezusters Van den Driessche, Suzanne en Maria Deleu, Irene De Muyter, Louise Wijnant, Anna en Maria Van den Berghe, Maria en Paula Van Herreweghe, Elise, Rachel en Irma Adriaens, Maria Adriaens, Maria Van Hecke, Maria en Irene De Kock, Julienne De Dier...

Herinneringen Van Gabrielle Raes aan de Lourdesbedevaart van 1952 :

v.l.n.r.: onderaan Gabrielle Raes, Diane Vijverman, Gisèle De Coorde, Godelieve Adriaens.

bovenaan: Yvonne De Nul, Esther De Boitselier, Agnes Geeroms en Adeline Deleu

Wij waren met 8 meisjes die vanuit Denderhoutem op Lourdesbedevaart trokken samen met kajotsters uit gans het Vlaamse land. Die van Denderhoutem waren: Gabrielle Raes, Adeline Deleu, Gisèle De Coorde, Godelieve Adriaens, Diane Vijverman, Yvonne De Nul, Esther De Boitselier, Agnes Geeroms.

De bedevaart verliep per trein, toen nog met overnachting in de trein met alleen zitplaatsen. Toen wij 's morgens ons hoofd door het venster staken stelden wij vast dat we in de statie van "SORTIE" waren. Een gezegde dat tot op de dag van vandaag nog altijd levend is bij de oud-kajotsters en waar nog steeds smakelijk om wordt gelachen.

Links: Lourdes (1952) : L>R: Adeline Deleu, Gabrielle Raes, Diane Vijverman, Godelieve Adriaens, Esther De Boitselier, Gisèle De Coorde, Yvonne De Nul.

Rechts: De verbroedering/verzustering? van de Denderhoutemse Kajotsters en Kajotters aan de ingang van het "Hotel Rouge" dat fier reclame voerde voor het aangeboden comfort: "eau courante/stromend water"... vooraan Gisèle De Coorde; en met bril Frans De Kock

De laatste dag van onze bedevaart was er de verbroedering met de Kajotters, want de meisjes verlieten de hotelkamers om plaats te maken voor de jongens: wij hadden een paar uur om mekaar te begroeten !

In 1956 heerste een ongekennde feeststemming in Denderhoutem: De kajotters vierden hun 30-jarig bestaan en toenmalige voorzitter, Robert Geeroms, was bijzonder gelukkig en fier omdat hij kardinaal Cardijn had kunnen 'strikken' voor de feestrede op het plein voor de parochiale zaal Hand in Hand.

foto : archief Robert Geeroms

Cardijn was een bevlogen redenaar die met grootse gebaren, opgewonden stem, perfect in de geest en de stijl van zijn tijd, jonge arbeiders aan zich wist te binden. Hij had tegelijk een feilloos gevoel voor decorum.

Het uniform van de Kajotters was een wit hemd en een rode das. Hemd en das maakten hen tot 'heer', een schril contrast met hun dagelijkse werkplunje!

Cardijn overleed op 84-jarige leeftijd.

Herinneringen van Bertha Baeten

Kort na onze Plechtige Communie werden we aangesproken om naar de "VBA Voorbereidende Afdeling" te komen. Het was een uitgelezen gelegenheid om, in die tijd, op zondagnamiddag buiten te mogen. We speelden en dansten. Wij mochten zelf mee optreden op de jaarlijkse toneelavond: ik herinner mij nog altijd ons dansje dat ging van : "Vliegen is mode, het is de laatste chic, wie 't niet riskeren is niet meer in zijn schik !". Maar wij genoten van de vrijheid om thuis eens weg te mogen, want VKAJ was onder de hoede van brave meisjes

Eens 14 jaar mochten we bij Jong VKAJ. Omstreeks 1950 was Adeline Deleu verantwoordelijke van Jong VKAJ. Leidster van VKAJ was Maria De Kock. We mochten op weekend met het gewest en gingen per fiets naar Geraardsbergen. Later gingen we ook op retraite, naar Oosterzele bv, waarschijnlijk ook met de fiets. Ik herinner mij een pater die ons met zijn donderpreken de schrik op 't lijf joeg, maar toch was het leuk want in die tijd was eens buitenhuis slapen al vakantie.

In 1957 was er dan de Romebedevaart : om het spaarpotje wat aan te dikken werd door KAJ en VKAJ een "fritkot" open gehouden. Het was immers de tijd dat in de Zaal Hand In Hand op zondagavond "een film werd gedraaid" (vooraf goedgekeurd door onderpastoor De Wolf!) en tijdens de pauze werd er friet verkocht door de kajotsters door het open raam waar nu de Bib is. Wanneer de "gas-fles" leeg was werden zelfs de koude voorgebakken frieten verkocht!

Luc POTS

De lotgevallen der bannelingen (V)

Naar 't Bad

Eenige dagen later, des 's morgens om 7 uren moesten wij aantreden met onze dekens op onzen rug geladen en gansch in onze kleederen geduffeld. Zo trokken wij door de bergachtige streek tot drij uren verre tot wij afgemat en gansch met sneeuw bedekt aan een groot gebouw aankwamen. Gedurende die reis hadden wij veel merkwaardigheden gezien. Groote kollonnen Russen waren te midden het veld aan het arbeiden. Deze maakten groote putten welke daarna gebetonneerd werden en waarop de moordtuigen wierden geplaatst om al het onschuldige bloed van zoveele jonge helden te doen vloeien en hen van in den bloei der jaren van den wereld weg te rukken. Verder zagen wij prikkeldraadversperringen door de velden loopen die de groote wegen en banen afsloten. Wanneer wij ter bestemming kwamen moesten wij nog een gansch uur bibberend in de kou staan. Dan wierden wij in eene groote ruimte gebracht waar wij van onze kleederen wierden beroofd. Temidden van de plaats waar geen ramen of deuren in waren stonden wij allen naakt en onze ledematen beefden van koude. Allen kropen wij in een hoekje, allen tegen elkaar gedrukt zoo den eenen den anderen verwarmend. Dan moesten wij het bad ingaan, daar kregen wij een strook koud water over ons lichaam en een gehuil deed de plaats daveren gevolgd door een spottend gelach der duidschers. Maar weldra had het water een aangename warmte warmde wij ons goed waschten. O wat deed dat deugd aan ons verkoud lichaam. Wanneer wij opnieuw in de bereidingsplaats aangekomen waren hadden wij onze kleederen nog niet, zodat wij nog een half uur blootgesteld waren aan den snijdenden wind. Wanneer wij dan onze kleederen ontvingen welke vochtig waren van den doom waarmede zij waren ontsmet. In allerhaast trokken wij onze kleederen aan en dan doortrokken wij opnieuw de vreemde streek terug naar onze barakken. Daar aangekomen ontvingen wij onze soep welke ditmaal bij uitstekendheid een weinig beter was, ja 't was vischsoep.

De vreeslijke koude

Gedurende die lange wintermaanden, wanneer de sneeuw en vorst over de aarde heeft gewoed, hebben wij arme bannelingen onzeggelijk veel geleden van koude. Gelijk welk weder steeds moesten wij vanin de vroege morgenduren ons naar de werken begeven. Wij waren toch goed gekleed maar slecht gevoed en zulks is al zoo slecht. Meest van tijd gingen wij naar ons werk met twee onderlijven, twee lijfrokken, twee ondervesten, eene vest, eene overjas, met nog daarbij vier broeken en tot zelfs vier paar kousen. Zie ons daar staan, dik gekleed en verkwijnend door de ontberingen en de uitgestane smarten. Zoo moesten wij op eene hoogte met de pikke den zoo hard vervrozen grond loskappen. Het ws zoo bitter koud dat zelfs verscheidene waren van hun zelve gevallen van pijn aan hunne voeten.

't Was negen uren van den morgen en reeds twee uren bibberden wij daar in dien bijtende noordewind. De luitenant kwam daar aangerend en een onzer gezellen ging hem tegemoet, sloeg aan en sprak hem aan met volgende woorden: Heer luitenant, gij zijt een man van eer en plichtbesef, want gij zijt immers een officier der keizerlijke legers, daarom richt ik mij in naam mijner gezellen en broeders tot u wetende dat gij zult medelijden hebben met ons lot, gij weet zoo goed als ik heer Luitenant dat zulks onuitstaanbaar is, zulk werk in zulke weder te moeten verrichten, daarom laat ons steen dragen, zoo zullen wij toch onze voeten kunnen wat verwarmen. Doch hij antwoordde met eene koele onverschilligheid: de arbeid welke u bevolen is zult gij tot het einde toebrengen, want weet wel, bevel is bevel. Zoodus moeten wij hier doodvriezen. Ja, vervloechte Belgien. Hewel neen, neem uw pistool en schiet ons allen neer als honden, want ik verzeker u, gij beul der slaven, geen enkele kap zullen wij nog in de grond geven zolang het zulk weder is. Daarop kwam onze gezet naar ons toe en met een bravo en handgeklap wierd hij in ons midden onthaald. De luitenant ziende dat zijne woorden bewaarheid wierden, daar wij allen onze pikken en spaden hadden in den kant geworpen en wij heen en weer liepen om onze verstijfde ledematen wat erop te beuren, kwam tot ons en was gansch van zienswijze verandert. Gij allen, hardnekkige en moedige lieden, gij zult zolang er een bijtende wind heerscht steen dragen. Zijt gij lieden zoo tevreden? Allen antwoorden tegelijk 'Ja, omdat wij moeten, doch laat ons naar huis terugkeren en dan zullen wij tevreden zijn'. Een spotlach verscheen op zijne lippen en hij verdween achter de hoopen steen die daar lagen.

(vervolgt) Uit 'De lotgevallen der bannelingen' van Valérie Hunninck (Kerksken)

Ode aan de Vorsink

Enkele verzen als dank aan mijn man, Walter Loy (1). Hij gaf me in 1992 ons huis in de Vorsinkbaan in Haaltert. In maart, twee jaar geleden overleed hij in zijn geliefde woonst. Als echte Nieuwerkerkenaar verhuisde ik node, Walter heeft me echt moeten overtuigen.

Nu woon ik hier graag, midden de prachtige natuur, die Walter zo lief had. Daarom dit 'karamellenverzen gedicht', maar Walter hield van zoetigheden. Beschouw het eveneens als een ode aan de Vorsink.

Nvdr:

De Vorsink is een heel oud toponiem in Haaltert. Het is de aanloop naar de Molenbeekvallei. In de loop van de jaren kreeg het telkens een andere naamgeving: 'Broecx geleghen in den Vorsic' (1446); 'in den Voorsinck' (1574); 'upden Vussinck op het Branteghemvelt' (1626); 'in den Vessinck' (1629); Veursinck (1732) en uiteindelijk 'Vorsink' in 1843 in de 'Atlas van de buurtwegen'. In de Haaltertse toponiemen lezen wij: 'Vorsinkbaan, Vorsinkbeek, Vorsinkbossen, Vorsinkmeersen en Vorsinkrede. Volgens JDB kan het betekenen: Vors + achtervoegsel-ing = brem (plant) of ook vors = kikvors.

1-: Walter Loy, °Oostende, 08 april 1935 en +Haaltert, 15 maart 2014, was medestichter van Natuurpunt Haaltert en was een periode voorzitter van de natuurvereniging 'Den Dotter'.

*Ik woon in een huis
vol herinnering en droom
daadkracht laat er op zich wachten
in zalig lanterfantent zonder schroom.*

*Maar 't leven stelt zo z'n wetten
koken, ruimen, tuin en strijk
veel liever wil ik 't nietsdoen rekken
en zalig wandelen in de wijk.
Waar ik woon, waar ik verwijl
'k zou er eeuwen willen toeven
maar tijd dringt in volle ijl
en in die vlucht heb ik weinig troeven.*

Christiane Loy-Lauwerijs

Kerksken 1879-2015 Geschiedenis van het Sint-Martinusheem

I. De strijd voor 'De ziel van het Kind'

De geschiedenis van het Sint-Martinusheem brengt ons terug naar 1879, het jaar dat in België de eerste schoolstrijd uitbrak. Deze strijd was een van de meest onrustige periodes uit de vaderlandse geschiedenis. De kwestie verscheurde de samenleving met een filosofisch-religieuze scheidingslijn. Pas na een nieuwe schoolstrijd -80 jaar later- met de leuze 'Weg met Collard' kwam men tot een pacificatie met het schoolpact van 29 mei 1959. Dat werd later verankerd in de grondwet, na een lange strijd voor "de ziel van het kind."

Tot 1878 beheerste de katholieke kerk het openbaar lager onderwijs

Van oudsher heeft de katholieke kerk in Vlaanderen het voortouw genomen bij de inrichting van het onderwijs. Dat veranderde met Koning Willem I (Verenigd Koninkrijk der Nederlanden 1815-1830) die de 'staat' boven de 'kerk' plaatste en het onderwijs toevertrouwde aan de burgerlijke besturen. De katholieke kerk kon niet aanvaarden dat ze de leiding over het onderwijs verloor. Bij het opstellen van de Belgische grondwet in 1831 waarborgden de katholieken en liberalen eendrachtig de 'vrijheid' van onderwijs. De eerste wet op het lager onderwijs van 23 september 1842 verplichtte de gemeenten om minimaal één openbare lagere school in te richten of een vrije school aan te nemen. In de praktijk was alleen de katholieke kerk voldoende sterk georganiseerd om van deze grondwettelijke vrijheid gebruik te maken. De facto waren de gemeentescholen katholiek. Dat kwam de liberalen goed uit omdat het lager onderwijs, met de katholieke godsdienst en moraal inbegrepen werd beschouwd als een instrument van sociale stabiliteit, een middel tot sociale controle en disciplineren en een buffer tegen het ontluiken van het proletariaat en het socialisme. Voor de bisschoppen was deze wet de kroon op het werk: ze kregen hun eigen vrij onderwijs en controleerden het openbaar onderwijs gesubsidieerd door de staat.

Gemeentehuis en schoolgebouw gebouwd in 1873. Links de woning van de hoofdonderwijzer, in het midden het gemeentehuis en rechts de schoollokalen met een zijwaartse ingang via een dubbel metalen hek. Op 28 januari 1931 werd het gebouw door brand geteisterd, 1935 werd het wederopgebouwd.

De plaatselijke toestand in Kerksken

De kerkelijke overheid zette de ouders ertoe aan hun kinderen naar de school te sturen. De kantschool van het klooster in de Beekstraat zorgde voor het eerste onderwijs aan de meisjes. Op 5 maart 1858 verleende de Gemeenteraad aan moeder-overste, zuster Stanislas (juffrouw Joanna Verbraecken) een toelage om de behoeftige kinderen van het dorp “*de regels van wellevendheid, gehoorzaamheid en eerbied aan te leren*”.

In de gemeentelijke vrije jongensschool op het dorp waren twee klassen met als onderwijzer Alfons Blom en hulponderwijzer Donaat Ghijsels. De schoolbevolking nam toe, zeker in de winter. Op 17 mei 1862 besliste de gemeenteraad om een nieuw schoollokaal te bouwen op de Driehoek. Herstellingen aan het oude schoolgebouw op het dorp, - huidige frituur 't Frinketje en gedeelte van de parking – bleken niet meer verantwoord. Na 10 jaar perikelen werd in de lente van 1872 gestart met de bouwwerken. In 1873 werd het nieuwe schoolgebouw in dienst genomen door hoofdonderwijzer Alfons Blom. Hij beleefde niet veel vreugde aan het nieuwe schoolgebouw: in 1878 brak de schoolstrijd uit waarvan hij een belangrijk slachtoffer werd.

Schooloorlog

De verkiezingsoverwinning van 11 juni 1878 verschafte de liberalen de parlementaire meerderheid. De nieuwe regering Frère –Van Humbeek achtte de tijd rijp voor een volledige secularisering van de samenleving en een ministerie van onderwijs werd opgericht.

Er ontbrandde een levensbeschouwelijke en politieke strijd tussen de Katholieke Kerk en de Liberalen. Pijnpunt was de scheiding tussen Kerk en Staat verdedigd door de vrijzinnige liberale burgerij die in wezen niet anti-kerkelijk was maar zich verzette tegen de alomtegenwoordige macht van de Katholieke Kerk.

De woorden van Leopold II in de troonrede van 12 november 1878 waren olie op het vuur:

“Het onderwijs dat wordt gegeven op kosten van de staat moet onder het exclusieve toezicht en de exclusieve leiding worden geplaatst van de burgerlijke autoriteiten”.

Op 21 januari 1879 diende minister van Openbaar Onderwijs Van Humbeek zijn wetsvoorstel in dat bepaalde dat iedere gemeente minstens één officiële school moest onderhouden, dat de gemeenten geen vrije school mochten subsidiëren, dat onderwijzers in de gemeentescholen een diploma van een rijksnormaalschool moesten bezitten en dat godsdienstonderwijs uitsluitend buiten de lesuren kon gegeven worden en alleen op uitdrukkelijk verzoek van de ouders.

Nog voordat op 1 juli 1879 de zogenaamde ‘Wet Van Humbeek’ van kracht werd richtte het episcopaat een verzoekschrift tot de Koning om dit “ongrondwettelijk” liberale wetsontwerp terzijde te schuiven. De liberale regering streefde volgens het episcopaat naar de heerschappij van het vrije denken in een anti-christelijke maatschappij en de neutrale scholen waren in de ogen van de Kardinaal een dekmantel voor het oprichten van een staatskerk op kosten van de christelijke families, de morele meerderheid in het land.

In een nieuwe herderlijke brief van 12 juni 1879, gepubliceerd tegen de zin van paus Pius VIII, wordt een banvloek uitgesproken over de nieuwe openbare scholen, die “scholen zonder God” werden genoemd. Met die uitspraak was de schoolstrijd voor open verklaard.

De ziel van het Kind

Aartsbisschop Deschamps nam de leiding van het verzet op zich. Het protest uitte zich de volgende 6 jaar vanop de kansel met vastenbrieven en preken, maar ook in openbare manifestaties en meetings.

De regering reageerde aanvankelijk met een principiële toegeving. De leraren werd gevraagd de ‘morele en de christelijke waarborgen eigen aan alle godsdiensten’ toch als uitgangspunt voor hun onderwijs te nemen. Maar het episcopaat weigerde deze uitgestoken hand.

De zielenherder van Kerksken

Op 11 november 1832 was Van Hoeymissen pastoor van Kerksken geworden, een gemeente waarvan weinig inwoners een dagloon verdienden, waar de bedelarij welig tierde en de burgerlijke overheid corrupt was. Van Hoeymissen koos resoluut de kant van zijn parochianen en vanop de kansel trok hij van leer

tegen de gezagsdragers. De leden van de gemeenteraad stuurden een verwittiging naar de bisschop: “Er zou meer onheil komen door de preken waarin de pastoor het gemeentebestuur beschuldigde van fraude.” De burgemeester daarenboven beklom er zich over bij de arrondissementscommissaris dat de pastoor onwettig financiële verslagen van de kerkfabriek binnenstuurde. De verhouding tussen Kerk en Staat vertroebelde. Na 47 jaar zielenherder geweest te zijn versterkte Van Hoeymissen echter nog zijn macht zowel op kerkelijk als op wereldlijk vlak; hij vermeed discussies met de politici en overleg sloot hij meestal af in zijn voordeel met de woorden “zueê est, en dor mee ponton”!

Bij het begin van de schoolstrijd in 1879 nam pastoor Van Hoeymissen resoluut de leiding van het verzet tegen de schoolwet. Bij het einde van de zondagsmis sprak hij samen met de gelovigen de bede uit: “Van scholen zonder God en meesters zonder geloof, verlos ons, Heer.”

Vooraf in Vlaanderen was de greep van de Kerk zo sterk dat (staats) gemeentescholen zo goed als geen overlevingskans hadden. Tegelijkertijd zetten de katholieken een grootse campagne op om vrije lagere scholen te stichten. Nog voor aanvang van het nieuwe schooljaar richtte Van Hoeymissen een schoolcommissie op voor de financiering en oprichting van

een vrije katholieke jongensschool. “De Godsdienstige week in Vlaanderen” van 22 augustus 1879 schreef hierover:

Kerkxken : Alhoewel er in deze parochie geene groote fortuinen te vinden zijn, zal het katholieke onderwijs er nochtans gegeven worden. Men heeft reeds een lokaal aangebracht dat met 1 oktober gereed zal wezen. De onderwijzer zal mogen kiezen ofwel zonder eenen leerling staatsbeambte te blijven ofwel over te komen . De schoolcommissie is samengesteld als volgt : De z.H. Pastoor Van Hoeymissen , voorzitter, P. Van Viertshove, onderpastoor, schatbewaarder, en als leden de Heer J. Scheerlinck, F. Meganck, Jozef Baeyens en D. De Smet. Deze heeren hebben zich voorgenomen wekelijks rond te gaan om in ieder huishouden den penning van het katholieke onderwijs te vragen.

Onder het motto “God wil het” werd een grootscheepse wekelijkse geldinzameling op gang gebracht voor de bouw van een nieuwe katholieke jongensschool in Kerksken. De Smet Jan-Baptist, weduwnaar van Ghijsels Joanna (tante van hulponderwijzer Donaat Ghijsels), stelde een stuk grond ter beschikking gelegen op de plaats van het huidige Sint-Martinusheem.

De maatregelen die vervolgens tegen de rebellerende onderwijzers door de clerus werden genomen, ontketenden een ware ideologische burgeroorlog. Hoofdonderwijzer Alfons Blom en hulponderwijzer Donaat Ghijsels werden publiekelijk voor de keuze geplaatst: overstappen naar het katholieke onderwijs of publiekelijke excommunicatie.

In 1879-80 verlieten onder kerkelijke druk 1.350 onderwijzers in Vlaanderen de gemeentescholen. In Kerksken weigerde hulponderwijzer Donaat Ghijsels over te stappen naar het officieel onderwijs.

Toen zijn ontslag op 17 december 1879 werd bevestigd door het provinciebestuur werd hij vanaf 1 januari 1880 geschrapt van de loonlijst van de gemeente. Pastoor van Hoeymissen benoemde hem meteen tot koster van Kerksken; hij werd later de eerste fotograaf van het dorp.

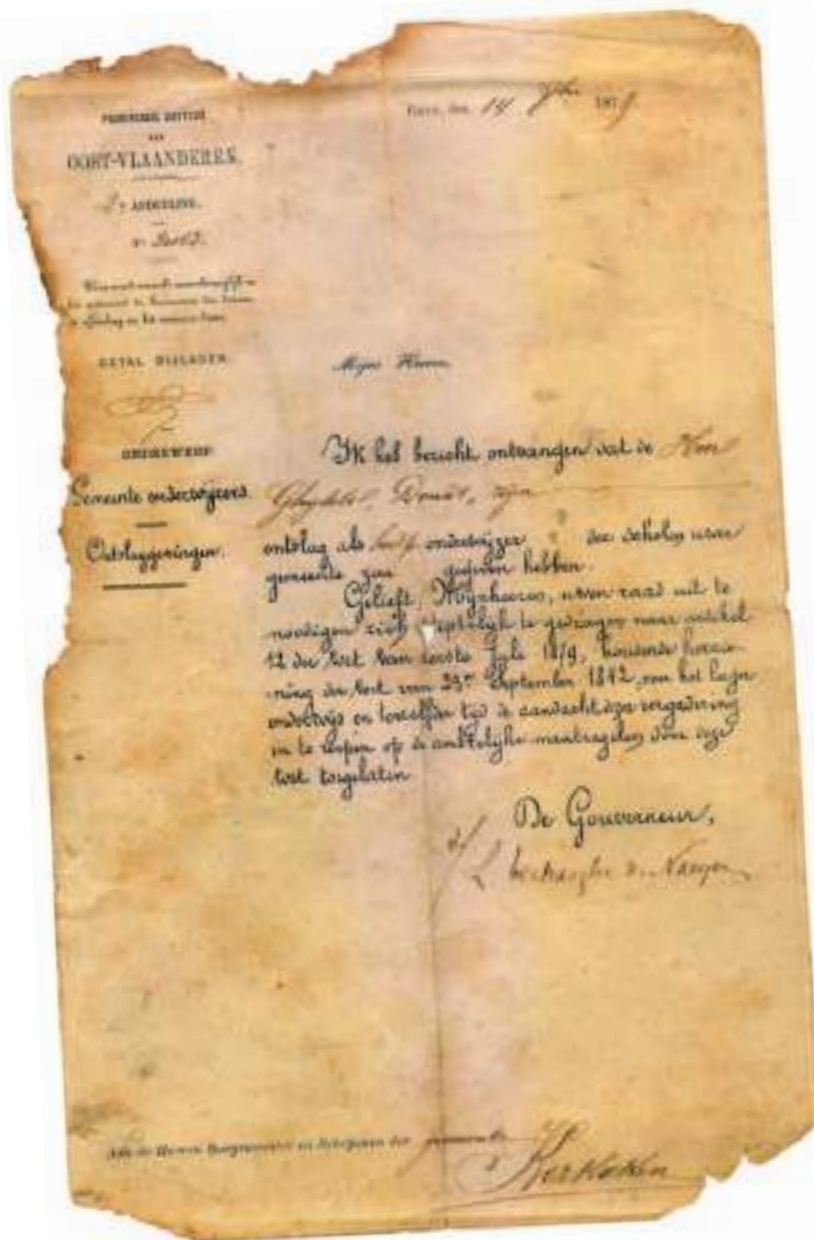
Op 17 december 1879 ontving het gemeentebestuur een dépêche van het provinciebestuur met de formele opdracht; “opschorting vanaf 1 januari 1880 van alle financiële steun aan de vrije meisjesschool”.

Die werd goedgekeurd door de gemeenteraad op 5 maart 1858. Deze school in het klooster (Beekstraat) werd geleid door E.Z. Stanislas (onderwijzeres Joanna Verbraecken).

V.l.n.r. ; Donaat Ghijsels (invoeging), Richard, Alice, Maria Heereman, Hilaire en Maurice. De familie Ghijsels woonde op het Dorp te Kerksken (nu apotheek). Donaat werd na zijn ontslag als hulp-onderwijzer koster en fotograaf. Zijn drie zonen behaalden het onderwijsdiploma en onderwezen in de plaatselijke gemeenteschool. Dochter Alice huwde met Jozef Coppens, eveneens onderwijzer te Kerksken

De officiële schoolkomiteiten

Ontslag brief van hulponderwijzer Donaat Ghijsels

Bij ministerieel besluit van 17 december 1879 werden 'Schoolkomiteiten' opgericht voor toezicht en ondersteuning van het officieel gemeentelijk onderwijs. De leden waren meestal vroegere Liberale Burgemeesters en notabelen. Sommigen behoorden tot de loge, in de volksmond werden ze "Françaçons" genoemd.

Het schoolkanton Aalst werd onderverdeeld in 8 schoolgroepen. Groep 2 omvatte Aaigem, Haaltert, Heldergem en Kerksken. Hierin zetelden voor Aaigem: Van Durme D. en Torrekens O. gemeentesecretaris; voor Haaltert: Arents J., kandidaat-notaris, Vanden Bruelle-Prevost, ontvanger van 't Weldadigheidsbureel en Van Meldert Gustaaf, oud-burgemeester; voor Heldergem: oud-burgemeester De Swaef Pieter Frans en voor Kerksken: burgemeester Meganck Leander.

De plaatselijke schoolkomiteiten dienden in hun schoolgemeenschap in te staan voor de toepassing en ondersteuning van de nieuwe onderwijswet van 1 juli 1879, de zogenaamde 'Wet Van Humbeeck.'

Humanistisch Lentefeest in de gemeenteschool te Kerksken

Op maandag 2 februari 1880 organiseerde schoolgroep 2 een feest in de gemeentelijke jongensschool. Meester Alfons Blom verdedigde de nieuwe schoolwet en plaatste de viering in

Spotprent van geuzenonderwijzer Alfons Blom

Hij werd geboren te Smetlede op 7 december 1844. Op 5 juli 1873 huwde hij met Florentine Van Melkebeke uit Denderhoutem.

Op 10 januari 1868 werd hij te Kerksken benoemd tot onderwijzer.

In 1879 bleef hij op post als onderwijzer in de gemeenteschool doch in een school zonder leerlingen. Na de schoolstrijd werd hij beschouwd als de duivel in persoon. Na 10 jaar onderwijzer zonder leerlingen geweest te zijn gaf hij op 30 januari 1890 zelf zijn ontslag en overleed te Kerksken op 9 juli 1910.

een historisch humanistisch perspectief. Dit lentefeest kwam niet uit de lucht gevallen; het werd reeds meer dan 2000 jaar gevierd door onze voorouders de Kelten. Zij noemden het Imbloc (Lichtmis), de tijd van ontwakking. De natuur wordt langzaam wakker door de toenemende kracht van de God (Zon). Traditioneel werden dan pannenkoeken gegeten, wier ronde vorm en goudgele kleur de vruchtbare zon voorstellen die we weer in ons opnemen. Kerstmis (Midwinter), de langste nacht, de geboorte van het licht (Zon) en Pasen (dag en nacht zijn even lang) waren oude Keltische feesten en rituelen die de christenen overnamen.

Meester Blom was ervan overtuigd dat dit inzicht weldra zou doordringen bij de bevolking en verwees naar de doodzonde en banvloek uitgesproken in 1796 tegen de kopers van de door Napoleon onteigende kerkelijke goederen. Onder druk van de pastoors durfde de plaatselijke bevolking deze gronden niet kopen. Aan de nieuwe eigenaars, meestal de bourgeoisie, werd deze doodzonde vlug vergeven.

De wekelijkse krant 'Het Land van Aelst' van 8 februari 1880 wijdde veel aandacht aan deze Lichtmisviering.

Men schrijft uit Kerksken: In eene gemeente van het Land van Aalst, waar onlangs het bloeiende katholiek onderwijs plechtiglijk is ingewijd, hebben de geuzen op Lichtmisdag ook hun schoolfeest willen vieren. Een schoolmeester, een hoofdman dan nog, heeft er eene voordracht gegeven waarin hij onder andere zegde:

Laat ons nog eenigen tijd patientie hebben: het zal met onze scholen gaan gelijk met de kerkgoederen in de revolutie. Die goederen koopen of bezitten, heeft ook groot kwaad geweest, nu is er niemand meer die er nog van spreekt, het is een versleten doodzonde. Het zal met ons dezelfde historie zijn. Nu zijn wij groote zondaars, maar binnen eenige maanden zal ons kwaad ook een versleten doodzonde zijn!

Als men zulke stukken hoort afgeven van mannen die zich fier hoofdonderwijzer noemen, dan moet men natuurlijk Bilderdyk gelijk geven, daar hij van den dorpschoolmeester zegt: " 't Heelal, het gansche dorp staat van den man verstomd en weet niet hoe één hoofd, aan zoveel wijsheid komt!

Men moet inderdaad een door en door geleerd man zijn en veel geschiedenis kennen om niet te weten dat de kwestie van de kerkgoederen vereffend is door het concordaat van 1801, gesloten tussen Keizer Napoleon I en de Paus Pius VII, waarbij deze laatste, als voogd der H. Kerk, om meerder kwaad te voorkomen, de kerkgoederen voor verpand hield, op voorwaarde dat de Staat bij wijze van teruggaaf de priesters eene jaarwedde betaald; zoodat de trok dien de geestelijken nu nog van het Gouvernement trekken, geenen loon en is gelijk dien van andere functionarissen, maar een rechtvaardigen terugkeer van onrechtvaardig ontnomen goed.

Men moet ook al een zeer fijne schoolvos zijn en veel opmerkzaamheid bezitten om niet te zien dat die schoone landerijen eertijds aan de kerken of kloosters toebehoorende, tegenwoordig overal vervallen liggen alsof er de maledictie des hemels op woog. Men moet eindelijk een groote volkskundige zijn om niet te weten dat de gemeene man met zijn kloek gezond oordeel die goederen van 't eerst af aan, eenen naam heeft gegeven die er eeuwig als eene schande zal aankleven: ZWART GOED!

Ja, geleerde professor van geuzerij, uitvinder van de versletene doodzonden, (waarvoor gij het kruis van eere verdient) gij zegt de waarheid; het zal met uwe scholen gaan gelijk met de geroofde kerkgoederen, het volk heeft u en uw werk reeds eenen naam gegeven die er ook altijd als eene schande zal aankleven; GEUZEN-MEESTER. GEUZENSCHOOL !

De bevolking van Kerksken was gedeeltelijk vrijzinnig maar niet anti-kerkelijk en steunde meester Blom in stilte tegen het paternalisme van de pastoor die zich verzette tegen iedere maatschappelijke verandering. Maar de reactie op het lentefeest van de Geuzenmeester legde hen maatschappelijk het zwijgen op.

De toespraak van meester Blom was een oorlogsverklaring aan pastoor Van Hoeymissen die genadeloos reageerde op deze manier van Lichtmisvieling. Voortaan weigerde hij de toegang tot de Kerk en de Heilige sacramenten aan al wie publiekelijk meester Blom en zijn geuzenschool steunde of zijn kinderen er nog naartoe stuurde. Zelfs burgemeester Leander Meganck zwichtte voor de morele druk van Pastoor Van Hoeymissen. In Haaltert zegde men spottend; "De burgemeester was katholiek in Kerksken, maar eenmaal in de Ziekhuizen voorbij 't kerkhof was hij Liberaal."

Voor de liberalen en de kleine burgerij betekende de schoolstrijd de definitieve breuk met de katholieke kerk. Ze namen een anti-kerkse houding aan die werd doorgegeven aan de volgende generaties.

Inhuldiging katholieke jongensschool Sint Martinus

De jongensschool op het dorp (nu Sint-Martinusheem) met Sint-Martinus als beschermopatroon kwam er in recordtempo. De feestelijke inhuldiging op zondag 23 mei 1880 was voor pastoor Van Hoeymissen na 48 jaar zielenherder in Kerksken een glorieuze dag. Uitbundig werd door de aanwezigen 'De Vlaamse Leeuw' gezongen, in de volksmond aangepast aan een plaatselijke versie:

*Zullen haar niet hebben
De schone Ziel van 't kind
Zoolang men nog in Kerksken
Een' enk'len katholiek vindt*

Het katholieke weekblad 'De Godsdienstige week in Vlaanderen' bewierookte uitvoerig de inhuldiging van de jongensschool. Merkwaardig was het tweeledig verslag in het weekblad 'Land van Aelst' van 30 mei 1880. De correspondent slaagde er in om in het eerste gedeelte de verdeeldheid en onderliggende angst onder de bevolking te relativeren en de Kerkskenaren te prijzen voor hun "boeren filosofie" en daarna in het tweede gedeelte vurig ten strijde te trekken voor "de ziel van het kind". Daarom het volledig artikel dat de tijdsgeest weergeeft.

Kerkxken heeft voorleden zondag een luisterlijk feest gevierd, de plechtige inzegening der nieuwe Katholieke Jongensschool, onder de bescherming der heiligen Martinus en Joseph.

Reeds van in 't begin van 't schooljaar was er een voorloopig lokaal geopend, waarin 80 tot 90 leerlingen een christelijk onderwijs en opvoeding ontvingen. De meisjes kregen die in 't klooster. De gemeenteschool, zij had op 't papier vijf jongens waarvan er tijd tot tijd twee eenen halven dag op de banken kwam zitten, maar 't zal nu voortaan ook uit zijn, zij heeft nu geen één kind meer, zelfs op 't papier niet.

Het was dan feest te Kerkxken, en ik mag zeggen dat het schoon was; schoon door de talrijkheid der vlaggen, wimpels en bloemkransen, maar schoon vooral door de algemeenheid der medewerking van rijk en arm, van groot en klein; en zoo moet een feest zijn om den naam feest te verdienen. Feestelijkheden zijn op onze dagen in dorp als in stad, dikwijls maar enkele verbittering van gemoederen, politieke manifestaties van den eenen helft der gemeente tegen den anderen, een schimpen en spotten dat op een vechten uitkomt: maar zulke feesten zijn te Kerkxken onbekend. Als 't er feest is, het is voor iedereen, ook en bleef er niemand ten achter. Het en is niet dat er onder de burgers niet 'ne keer kan een verschil zijn, eene verschillende manier van oordeelen over de

stoffelijke belangen van gemeentelijk huishouden, maar die brave lieden hebben te veel verstand en zijn te goede christenen om over een bagatelle, het liggen van 'nen waterloop bijvoorbeeld, of een vrouwelijke jalousie (een ding komt somtijds al aardig) zich te verdelen in liberalen en klerikalen, en malkander te bejagen en te benadeeligen tot grote schade en hinder van de neringdoenden burger die er geen plicht in heeft, en die pourtant tusschen twee vuren gezet wordt en te kiezen heeft tusschen den eenen helft van zijn kalandise en den anderen. Alzoo en bestaat Kerkxken niet; noch met dezen, noch met genen, zeggen ze daar, maar allen met God en met zijne heilige Kerk. Bravo, goede lieden! Dat is boeren philoosphie en waarachtig het is de beste!

Ter zake nu. Na de vespers vormde de stoet zich op de dorpsplaats; vorenaan stond het parochie-kruis met de Standaards der Kerk. Dan kwamen de Zondagscholen, de Kantschool, de Dagschool der meisjes, en de bewaarschool allen bestuurd door de Zusters-penitenten van Oprakel. Dan volgde de Katholieke Jongensschool met hunnen Meester en Ondermeester;

daarop volgde de Standaard der Franciscanen, omringd van zijne 250 man en eene Zangafdeeling. het "Vincentius-Genootschap", de kerkmeesters en de Gemeente-Overheid.

De E. Pastor, redemptorist Van Hoeymissen hield tot de menigte eene krachtige en duidelijke aanspraak, waarin hij deed zien de valscheit van de eeuwige deuntjes, NIETS IS VERANDERD. Daardoor bewees hij de noodzakelijkheid van den scholenstrijd, wenschte de Parochianen geluk, met dat zij dien strijd zoo goed verstaan en gestreden hadden, en moedigde hen aan om voort te strijden.

Na deze aanspraak kwam de Stoet in beweging en 't was gang naar 't lokaal onder het zingen van ZIJ ZULLEN HAAR NIET HEBBEN, en andere stukken door de zangers-Franciscanen uitgevoerd. Toen de wijding gedaan was en de Christus met de Berchermheiligen Martinus en Jozef op hunne plaatse stonden, zong de geheele menigte een gelegenheidslied, woorden van eenen westvlaamschen dichter met eenige verandering op Kerkxken toegepast, en zo eindigde de plechtigheid, die aan Kerkxken tot eere trekt en lang in het geheugen der aanwezigen blijven zal.

P.S. Het Katholiek Schoollokaal van Kerkxken is ten meerdere deele eene liefdedadige gifte van eenen onbekenden weldoener en van onzen edelmoedigen heer Pastoor die reeds sedert 48 jaren zooveel voor zijne parochie gedaan heeft.

Naast de pastoor was het de ongehuwde gefortuneerde Delphine Schoupe, dochter van dokter Jacobus Schoupe in Haaltert, die rijkelijk de bouw van de jongensschool

steunde om de belangen van de godsdienst en het christelijk onderwijs te vrijwaren in Kerksken. Zij was een belangrijke weldoener te Haaltert en Kerksken waar ze 31 jaar prefecte van de Congregatie was. Rene Van Eesbeeck werd aangesteld tot onderwijzer van de vrije jongensschool.

Onder het motto "God wil het" werd in elk dorp een grootscheepse geldinzameling op gang gebracht voor de financiering van de katholieke scholen. De strenge kerkelijke maatregelen zoals de weigering van de sacramenten aan het personeel van de openbare scholen en de ouders die hun kinderen naar deze scholen stuurden zorgden voor diplomatieke spanningen tussen de regering en het Vaticaan. Zelfs katholieke politici keurden de radicale politiek van de bisschoppen af. Leopold II bemiddelde zonder resultaat tussen episcopaat en Paus Leo XIII, die van 1843-1846 Nuntius was in België. Op 5 juni 1880 verbrak de regering de diplomatieke betrekkingen met het Vaticaan. De schoolstrijd werd zo een twist om maatschappelijke dominantie, waarbij 'religie' niet veel meer was dan een symbolische inzet

De revanchewet van 1884

De schoolstrijd zal duren tot de liberale verkiezingsnederlaag in 1884. Door de nieuwe katholieke regering werd op 23 juli een wetsontwerp ingediend dat de gemeentelijke autonomie inzake onderwijs herstelde, de zogenaamde revanchewet, die de situatie van voor 1879 zo veel mogelijk herstelde. De gemeenten mochten opnieuw vrije scholen aannemen (financieren). De leerkrachten hadden geen speciaal diploma meer nodig en de lokale autoriteiten beslisten over het godsdienstonderwijs.

Het gemeentebestuur van Kerksken maakte onmiddellijk gebruik van deze nieuwe wet en besliste op 24 november 1884 de vrije meisjesschool (het klooster) en de vrije jongensschool Sint Martinus (dorp) aan te nemen en de gemeenteschool van meester Alfons Blom af te schaffen "uit hoofde van het feit welk hem door de openbare denkwijze ten laste gelegd werd." Het gemeentebestuur werd teruggefloten door de hogere overheid en werd verplicht meester Blom in dienst te houden en $\frac{3}{4}$ van zijn jaarloon uit te betalen (1.687,29 Bfr nu 427.535 Bef – 10.598,32 €).

Zelfs na de dood van Pastoor Van Hoeymissen op 8 maart 1887 luwde de vete tegen de Geuzenmeester niet. Op 12 september 1889 besliste de gemeenteraad "Zich eerbiedelijk tot de Hoogere Overheid te wenden en haar te smeeken over den onderwijzer Blom geene kosten te doen veroorzaken ten laste onzes gemeente om de reden dat den financiële toestand onzes bestuur geenzins toelaat in derzelve te voorzien". Moe getergd geeft Alfons Blom op 30 januari 1890 zelf zijn ontslag als onderwijzer. Hij overleed te Kerksken op 9 juli 1910 op 66 jarige leeftijd.

De grote verliezer in deze schoolstrijd was hoe dan ook de bevolking: de pas gebouwde klaslokalen (op de Driehoek) kwamen gedurende vier jaar leeg te staan. Meester Alfons Blom woonde nog gedurende 10 jaar in het schoolgebouw en werd verder betaald door een "armturig gemeentebestuur".

Na WO I werden de gebouwen van de vrije jongensschool overgedragen aan de VZW Parochiale Werken van Sint-Martinus, In deel twee volgt de geschiedenis van 't Soepkot tot Sint-Martinusheem.

Joris De Kegel

*'Kinjde ze nog,
de Oiltse ouëtdrikkingen?*

...

*Komde vrouëdag 10 juni nor de
25ste dialektkwis!
't Zaa plezant werren!*

Historiek, naar aanleiding van het vijfjarig bestaan

Liefde voor gebruiksvoorwerpen uit (groot)moeders tijd en bezoeken aan antiekmarkten liggen aan de basis van het 3m, ofschoon er de eerste jaren geen enkel signaal was om de aangeschafte voorwerpen tentoon te stellen. Toen ik op een gegeven moment weer met oude voorwerpen thuis kwam zegde een van de kinderen: “Daar is ons vader weeral met zijnen broel”. Ik repliceerde: “Ge zult er later nog voor vechten”. “Jaja, om te zien wie er een stekken mag aan steken”.

Het 3m concept: werken en leven op straat, ontspanning, de school, het gezin en religie. Rond deze thema's konden met het materiaal taferelen gebouwd worden: van '1940 tot '60.

Op 29 april 2011, knipte burgemeester Roger Coppens het lint door. Het was een prachtige avond hoewel er rond 18 uur een windhoos gepasseerd was. Peter en meter waren Willy De Loose en Martine Quiqempoix. Schepen Wim Allaer deed zijn voordeken. Ons eerste 'eigen biertje' werd al gebrouwen door 'De drie Kegels' (Joris, Joost en Ewout).

Dit hebben we kunnen verwezenlijken dankzij het enthousiasme van de medestichters en de leden: Emiel Meganck, ondervoorzitter, Joris De Kegel, bestuurslid, Kristof De Schepper, secretaris, Joost De Kegel, penningmeester en uw dienaar. Later gaf Joris de fakkel door aan Raf Hendrickx. Staf Versavel staat in voor de vormgeving van ons drukwerk.

Een schrijven van advocatenkantoor Bird & Bird uit Brussel kwam stokken in de wielen steken. Iemand was in Minnesota (USA) '3m' gaan googelen en zo op de hoogte gekomen van ons project. “Ongeautoriseerd gebruik van het 3M merk”. De Amerikaanse multinational Minnesota Mining & Manufacturing kon het niet hebben dat ons project 3m zou heten. De media zijn hier wel opgesprongen en zo mochten we gratis publiciteit verwerven. De naam werd uiteindelijk voluit Mini Museum Mussenzele, maar in de volksmond blijft het 3m.

Het Mini Museum werkt vaak samen met gemeentelijke initiatieven: Erfgoeddagen, het voormalige Bezoekerscentrum, de Dag van het Park, de Kunstenroutes... Jaarlijks komt er bezoek van de scholen Sint-Gorik en De Krekel, Sint-Aloysius, De Zilverberk, Sint-Vincentius uit Affligem en Sint-Vincentius uit Aaigem. Vele verenigingen uit Haaltert en daarbuiten kennen de weg naar het museum.

Ons jaarprogramma bestaat uit een Bloesemwandeling, een Bierbrouwdag, de Ambachtendag en de Kerstnocturne. De Bloesemwandeling speelt zich af langs de 3m wandelingen 'In en om Mussenzele'. De bierbrouwdag is een niet te missen hoogmis waar telkens een 30 a 40 amateurbrouwers op af komen. De Tripel m is een naam waar we met een knipoog een poging wagen tot allitereren met 3m. We bouwen onze brouwdag telkens rond een bepaald gerstenatthema.

Hoogtepunt is 15 augustus, de Ambachtendag. Deze gaat gepaard met demonstraties van oude ambachten en volksspelen. Op die dag wordt de Tripel m gedegusteerd die we voordien hebben gebrouwen. Als het weer niet tussenbeide komt als spellbreker ontmoeten op deze dag honderden mensen mekaar, volks en ongedwongen. Een activiteit duidelijk waar nood aan is... Als sluitstuk van het jaar is er de Kerstnocturne. Mensen komen kerstliederen zingen en vooral proeven van de gezellige sfeer met een drankje, een boterham met kaas of kop, smoutebollen en glühwein. Alles wordt aangevuld met 'gekaste eirten in een tipzakken'. Een kerststallententoonstelling zorgt voor de “kerst” op de taart...

Wat de Erfgoeddagen betreft was en blijft het thema “Stop de Tijd!” van zondag 21 april in 2013 een orgelpunt. We hadden allerhande stopuurwerken, prikklokken, constateurs, koekoeksklokken, fotoapparaten, wekkers en zelfs een heuse bronzen klok en een zandloper tentoon gesteld. Om 13 uur klonk het op Radio 1 & 2 op het einde: “Dit was een reportage over de Erfgoeddag in Haaltert met als thema stop de tijd... Lucas Van Klooster, VRT-Mussenzele”. Zo hebben we regelmatig de pers gehaald, o.a. ook met meneer Doctoer.

Vorig jaar werd de telefooncel geleverd die we wonnen via een wedstrijd georganiseerd door Proximus. Het betreft een RTT exemplaar uit de jaren '50. De aluminium cellen kwamen in gebruik tijdens Expo '58. Het Mini Museum haalde zijn slag thuis door een gepaste motivatie binnen te sturen. Met de laatste telefooncellen verdwijnt een beetje erfgoed en nostalgie: wat heeft de hoorn van dit apparaat niet te verwerken gekregen? Doffe ellende en hemels plezier. Tranen van geluk, tranen van verdriet werden in deze 'sacristieën' gehuild...

Wat hebben we aan deze vijf jaar overgehouden?

Af en toe een lichte kater, maar meestal veel, heel veel vriendschap!

“Wer zen ‘dr groschj op!”

Met dank aan Emiel, Joost, Kristof, Raf, Joris en Roos, veel vrijwilligers binnen en buiten de familie. Ook een dank aan de inmiddels talrijke schenkers van voorwerpen.

RDS februari 2016

Denderhoutem

- Oorlogsmonument WO I
- Orkest Cubana in zaal Moderna
(Dud Atams Fotoarchief - gift Kaat Van Geoyghem)
- Advocaat De Backer
- Brouwerij Maes
(Dud Atams Fotoarchief - gift Lucien Peleman)
- Klooster
- Kleuterklas in het klooster
(Dud Atams Fotoarchief - gift Flore De Waele)
- De Kat
- Het Dorp
(Dud Atams Fotoarchief)
- Kantklosters
- De gemeentepaats-benedendorp
(Dud Atams Fotoarchief)
- Tati Hector
(Dud Atams Fotoarchief - gift Godelieve Van Rosse)
- Dokter Feliciaan Van Oudenhove
(Dud Atams Fotoarchief)
- Detail Ferrariskaart, 1770
(Koninklijke Bibliotheek België)
- Vergroting parochiekerk, 1900
(Dud Atams Fotoarchief - gift Rita De Sadeleir - Beelandt)
- Herinneringsmonument Adv. De Backer
(Dud Atams Fotoarchief - gift Herman Boeyens)

